

FAKTORY OVPLYVNĚJÍCÍ POHLAVNÉ ROZDIELY V STRACHU A ODPORE Z HADOV

Factors influencing gender differences in fear and disgust of snakes

Dominika Neupauerová

Katedra biológie
Pedagogická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Priemyselná 4, 918 43, Trnava
neupauerovádominika@gmail.com

Abstract: Snakes are controversial creatures, pictured by many legends, and also influenced by human prejudice and fear. This fact is escalated by many myths and fairytales in which snakes are pictured as evil, treacherous, dangerous and repulsive creatures. We studied whether beliefs in myths, and the fear of snakes in secondary school students and adult women influences perception of snakes. We found that men show less fear of snakes than women, although disgust of snakes was rated similarly between genders. We found no evidence of a difference between mothers and childless women in fear/disgust of snakes. Our results support an idea that women believe in myths about these creatures more than men.

Key words: snake, fear, disgust, myth, student

Úvod

Ľudia ak sa niečoho boja, alebo nevedia si niektoré javy vysvetliť, vytvárajú si vlastné teórie, ktoré sú mnohokrát nesprávne. Oni sú spokojní s vlastným vysvetlením a nechce sa im dopátrať pravdy. Had je odpradávná opradený poverami, mýtmi. Už v detstve sa deti stretávajú s rozprávkami a filmami, v ktorých vystupujú rôzne živočíchy a tak i had, ktorý je v nich rôzne vykresľovaný. Okrem množstva povier a mýtov, ktoré sa nachádzajú v týchto príbehoch o hadoch, sú vykresľované ako nebezpečné, vražedné zvieratá, čo zväčšuje strach a odpor k týmto tvorom. Takýmito mýtmi sú napríklad: „Hady hypnotizujú svoju korisť pohľadom.“ „Hady sú pomstychtivé.“ „Hady vydychujú jedové výpary, keď syčia.“ K hadom existujú veľmi veľa mýtov. Niektoré mýty sú bližšie k pravde, iné sú k pravde veľmi vzdialené.

V škole by mali žiaci nadobudnúť podrobnejšie a odbornejšie vedomosti o hadoch. Učitelia by mali žiakom nadobudnuté poznatky rozšíriť, spresniť a poopraviť mylné predstavy. Na to však musia vedieť, na akých žiakov sa sústrediť, ktorým mýtom majú venovať pozornosť. Jeden z najčastejšie sa opakujúcich prediktorov postoja ľudí k živočíchom je rozdiel pohlavia (Arrindell et al., 2003; Katelborn et al., 2006b). Viaceré výskumy (Røskaft et al., 2003) potvrdzujú vyšší strach žien z veľkých mäsožravých predátorov v porovnaní s mužmi. Hady síce nepatria k veľkým mäsožravcom, ale sú to tiež predátori, ktoré sú schopné ublížiť, dokonca zabiť človeka. Preto sme sa rozhodli zistiť, či aj z hadov

majú muži a ženy rozdielny strach a odpor. Muži majú väčší záujem o divožijúce zvieratá (Lindemann, Matthies, 2005) a aj to môže ovplyvňovať strach k hadom.

Takisto chceme zistiť, či ženy, ktoré sa už stali matkami majú väčší strach ako ženy, ktoré deti ešte nemajú. Vychádzali sme z dôvodu vyššej investície žien do potomstva (keďže matky sa neboja len o seba, ale aj o svoje deti).

V štúdií Prokopa, Özela a Uşaka (2009) autori dospeli k záveru, že mýty prevládali častejšie u žien v porovnaní s mužmi. Preto nás zaujíma, či aj u hadov budú prevládať mylné predstavy viac u žien ako u mužov.

Ciele výskumu

Cieľom práce je zistiť, aké predstavy majú študenti a ženy s deťmi o hadoch a akým mýtom veria. Overíme, aké faktory vplývajú na vieru v mýty o hadoch, či je to pohlavie, fyzická kondícia, strach alebo odpor. Bude nás tiež zaujímať, či strach a odpor z hadov je rozdielny u žien a mužov, a či ženy, ktoré majú deti, budú mať väčší strach z hadov ako ženy bez detí.

Predpoklady

Na základe preštudovanej literatúry sme si stanovili nasledovné predpoklady, ktoré budeme verifikovať:

Predpoklad 1: Predpokladáme, že ženy, ktoré majú deti, budú vykazovať vyšší stupeň strachu a odporu ako ženy, ktoré ešte deti nemajú.

Predpoklad 2: Predpokladáme, že u žien bude odpor a strach z hadov väčší ako u mužov.

Predpoklad 3: Predpokladáme, že u mužov budú menej prevládať mylné predstavy

o hadoch ako u žien, ktoré mýtom budú veriť viacej.

Metodika výskumu

Pri riešení stanovených predpokladov sme si ako výskumnú metódu zvolili metódu zadávania dotazníka, prostredníctvom ktorého sme skúmali vieru v mýty, názory respondentov na ich fyzickú kondíciu, predstavy o vnútornej stavbe, strach a celkový odpor. Dotazníkom sme chceli získať podrobnejšie informácie o hadoch a na základe nich zistiť, aké faktory vplývajú na vieru v mýty o hadoch. Použitý dotazník obsahoval nielen výroky zamerané na mýty o hadoch, fyzickú kondíciu a odpor, ale aj základné demografické otázky (pohlavie, vek, počet detí). Pri výbere metódy a zostavení dotazníka sme brali do úvahy vekové osobitosti respondentov. Na začiatku každej časti boli uvedené základné informácie týkajúce sa vyplňovania dotazníka.

V rámci použitej dotazníkovej metódy sme v prvej časti využili metódu škálovania a to škálu Likertovho typu. Prvá časť obsahovala 34 výrokov, rozdelených do troch dimenzií: 1. predstavy o hadoch (napr. „Had má telo slizké“), 2. fyzická kondícia (napr. „Som fyzicky zdatný“) a 3. odpor (napr. „Je mi odporné stáť vedľa človeka, ktorý smrdí“) (tabuľka 1). Študenti mali označiť, do akej miery súhlasia alebo nesúhlasia s danými výroky. Mali na výber päť možností – úplne

nesúhlasím, skôr nesúhlasím, neviem, skôr súhlasím, úplne súhlasím. Týmto stupňom sa neskôr priradili alebo boli priradené číselné hodnoty (1 – 5) a ich súčet predstavoval súhrnné skóre jednotlivca. Druhá časť obsahovala opäť škálu Likertovho typu, kde respondenti mali posúdiť na stupnici od 1 do 10 na koľko sa hada boja a do akej miery je im odporný (pričom 1 znamenala najviac odporný či strašný a 10 najmenej odporný či strašný).

Skóre každej dimenzie bolo podrobené testu reliability, aby sme zistili, ktoré dimenzie sú spoľahlivo interpretovateľné. Cronbachovo alfa štyroch dimenzií sa pohybovalo v rozmedzí od 0,59 do 0,70 pre jednotlivé dimenzie (*tabuľka 2*), čo znamená, že ich reliabilita je akceptovateľná (Nunnally, 1978).

Výskum prebehol v mesiacoch september – január 2011/ 2012. Výskumu sa zúčastnilo 182 respondentov (*tabuľka 3*) z toho bolo 76 žien, ktoré už boli matkami. Vek respondentiek sa pohyboval od 21 do 44 rokov (priemer = $30,9 \pm 3,78$). Výskumu sa ďalej zúčastnilo 106 študentov - 80 dievčat a 26 chlapcov študujúcich na strednej zdravotníckej škole v Trnave. Zo 106 zúčastnených študentov bolo 26 chlapcov a 80 dievčat strednej Zdravotníckej školy v Trnave vo veku od 15 do 19 rokov (priemer = $16,8 \pm 0,77$). Žiaci mali na vyplnenie 45 minút. Študenti boli ubezpečení, že výskum je anonymný a nejde v ňom o testovanie vedomostí a je dobrovoľný.

Výsledky výskumu

Analýzu predpokladu 1 sme robili z údajov získaných od žien s deťmi a dievčat na strednej škole. Pri predpoklade 2 a 3 sme vyhodnocovali údaje len od študentov strednej školy. Vyhodnocovanie konkrétnych mýtov, ktorým veria, sme robili od všetkých respondentov (matiek, študentov strednej školy).

Predpoklad 1: Predpokladáme, že ženy, ktoré majú deti, budú vykazovať vyšší stupeň strachu a odporu ako ženy, ktoré ešte deti nemajú. Uvedený predpoklad sme stanovili na základe hypotézy rodičovských investícií a to, že ženy s deťmi viac investujú do potomstva, mali by mať väčší strach, pretože sa neboja len o seba ale aj o svoje deti.

V multivariátnej analýze kovariancie (MANCOVA) sme definovali stupeň strachu a odporu ako závislé premenné vek, fyzickú kondíciu ako kovariáty, kategorickým prediktorom bola detnosť (či respondentky majú alebo nemajú deti) respondentiek. Zistili sme, že uvedený predpoklad nebol potvrdený, keďže bezdetné ženy mali podobný strach a odpor z hadov ako detné ženy (MANCOVA, $F_{1,148}=0,72$ a $0,83$, obidve $p > 0,32$). Rovnako nebol potvrdený vplyv veku, a fyzickej kondície na strach a odpor z hadov medzi detnými a bezdetnými ženami (všetky $p > 0,16$).

Predpoklad 2: Predpokladáme, že u žien bude odpor a strach z hadov väčší ako u mužov vzhľadom na ich vyššie investície do potomstva.

Použitím analýzy variancie (ANOVA), kde závislou premennou boli mýty o hadoch, odpor z hadov, fyzická zdatnosť, stupeň odporu a stupeň strachu; kovariátmi a prediktormi boli pohlavie, zistili sme signifikantný rozdiel v stupni strachu medzi mužmi a ženami ($F_{1, 102}=5,32$, $p= 0,023$) avšak tento rozdiel nebol potvrdený v odpore ($p=0,09$). Znamená to, že ženy mali väčší strach z hadov v porovnaní s mužmi (*graf 1*), pričom tento strach koreloval s mýtmi o hadoch ($r=0,3$, $p=0,01$). Čím nižší strach respondentov, tým lepšie chápanie mýtov o hadoch. Čo sa však týka

odporu z hadov, nebol potvrdený rozdiel medzi mužmi a ženami. Avšak veľmi silnú koreláciu sme zistili medzi stupňom strachu a odporom ($r = 0,76$, $p \leq 0,001$), bez rozdielu pohlavia. Čím bol nižší strach z hadov, tým bol aj nižší stupeň odporu. Rovnako sa potvrdil predpoklad súvisiaci s fyzickou kondíciou respondentov v závislosti od pohlavia ($F_{1, 102} = 9,24$, $p = 0,003$) a to že ženy majú nižšiu fyzickú kondíciu v porovnaní s mužmi. Fyzická zdatnosť rovnako korelovala so strachom z hadov ($r = 0,22$, $p = 0,21$). Jedinci, ktorí sú fyzicky zdatnejší, sa aj menej boja hadov.

Predpoklad 3: Predpokladáme, že u mužov budú menej prevládať mylné predstavy o hadoch ako u žien z dôvodu menšieho strachu z nich.

Zistili sme štatisticky významný rozdiel v chápaní mýtov o hadoch medzi mužmi a ženami ($F_{1, 102} = 4,93$, $p = 0,029$) (graf 2) a to v prospech mužov, ktorí neverili mýtom o hadoch. Uvedené výsledky podporujú predpoklad 2, v ktorom sme predpokladali, že u žien budú prevládať mýty o hadoch ako u mužov, pravdepodobne z dôvodu nižšieho záujmu o ne. Rovnako sa potvrdil súvis medzi strachom z hadov a mýtmi, čo je zrejme spôsobené väčším záujmom mužov o hady a tiež vyšším strachom z hadov u žien, ktoré z uvedeného dôvodu nemajú o ne záujem, a tým je aj ich viera v mýty silnejšia ako u mužov.

Mýtus, ktorému respondenti (študenti aj ženy s deťmi) najviac verili bol – „Kobra sa dokáže vlniť na zvuk písťaly“ (59,3%). Verila mu viac ako polovica respondentov, iba zopár respondentov (20,9%) tomuto mýtu neverilo a (19,8%) zvyšok nevedel odpovedať na uvedenú otázku.

Druhým mýtom, ktorému najviac verili (41,8%) bol - „Hady sú slizké“, avšak takmer polovica (49,5%) mu neverila a len niekoľko respondentov (8,8%) sa nevyjadrilo.

Tretia povera, ktorej verila tretina respondentov (33,0%), bola „Hady hypnotizujú koristi pohľadom“, nevyjadrila sa k tomu menšia tretina (28,0%) a menej ako polovica respondentov (39,0%) tvrdila, že hady nehypnotizujú pohľadom.

Diskusia

Zaoberali sme sa testovaním hypotézy rodičovských investícií a aký vplyv majú pretrvávajúce mýty o hadoch na to ako ich spoločnosť vníma.

Predpoklad 1, v ktorom sme predpokladali, že detné ženy budú mať vyšší strach a odpor z hadov ako bezdetné ženy, sa nepotvrdil. Vychádzali sme z očakávaných reprodukčných investícií, ktoré by mali pozitívne korelovať so strachom z hadov.

Zistili sme, že ženy s deťmi mali podobný strach a odpor z hadov ako ženy, ktoré deti ešte nemali. Rovnako nebol potvrdený ani vplyv veku, fyzickej kondície na strach a odpor z hadov medzi detnými a bezdetnými ženami. Podobné zistenia uvádzajú Prokop a Fančovičová (2010), ktorí zistili, že počet potomkov nekoreloval so strachom z medveďov. Výsledky Kaltenborna, Bjerka a Nyahonga (2006a) ukázali, že obavy respondentov o ich vlastnú bezpečnosť bola podobná ako obava o bezpečnosť ich rodín. Domnievame sa, že strach a odpor je podobný u žien s deťmi ako u žien bez nich. Pravdepodobne strach sa nemení, ak sa žena stane matkou, je však rozdielny medzi mužmi a ženami.

Predpoklad 2, v ktorom sme predpokladali, že u žien bude odpor a strach z hadov väčší ako u mužov vzhľadom na ich vyššie investície do potomstva, sa u strachu potvrdil a u odporu sa nepotvrdil. Potvrdil sa vyšší strach u žien z hadov ako u mužov, avšak odpor bol medzi mužmi a ženami podobný. Muži majú väčší záujem o

divožijúce zvieratá (Lindemann - Matthies, 2005) a aj to môže byť dôvodom menšieho strachu k hadom. Ako sme už uviedli, viaceré výskumy (Røskaft et al., 2003) potvrdzujú vyšší strach žien z veľkých mäsožravých predátorov v porovnaní s mužmi. Príčinou tohto strachu je pravdepodobne fakt, že ženy z napadnutí medveďa alebo vlka vyviazli zriedkavejšie ako muži. Rozdielny strach medzi mužmi a ženami sa vysvetľuje nižšou fyzickou kondíciou žien a väčší strach žien riskovať, keďže ich úlohou je aj starať sa o potomstvo. Røskaft et al. (2003) tento strach vysvetľuje tým, že u mužov je vyššia fyzická kondícia, vďaka ktorej sa im darí častejšie uniknúť atakom predátorov ako ženám. Prokop, Uşak a Erdogan (2011) zistili, že vlci sú žiakmi vnímaní negatívnejšie vďaka príbehom, ktoré o nich kolujú a sú im prisudzované negatívne vlastnosti, rovnako ako hadom v rozprávkach, ktoré sú podobne negatívne opisované. Rovnako z nich majú väčší strach a menší súcit s nimi.

Druhou časťou predpokladu bolo, že ženy budú mať väčší odpor k hadom ako muži, keďže všeobecne sú ženy citlivejšie ako muži (Curtis, Biran, 2011), avšak tento predpoklad sa u nás nepotvrdil. Vo vnímaní odporu k hadom sme medzi mužmi a ženami nezistili štatisticky významný rozdiel. Príčinou, prečo sa náš predpoklad nepotvrdil, je pravdepodobne nízky počet mužov, ktorí sa výskumu zúčastnili. V ďalšom výskume odporúčame mužov zapojiť vo väčšej miere do riešenia uvedenej otázky. Tento rozdiel nebol potvrdený ani v iných prácach napr. u obojživelníkov (Eagles, Muffitt, 1990; Schlegel, Rupf, 2010). Domnievame sa teda, že odpor voči živočíchom je u oboch pohlaví podobný, na rozdiel od strachu.

Predpoklad 3 sa potvrdil. Predpokladali sme, že u mužov budú menej prevládať mylné predstavy o hadoch ako u žien, ktoré mýtom budú veriť viac. V štúdiu Prokopa, Özela a Uşaka (2009) autori dospeli k rovnakému záveru. Naozaj sa potvrdil vplyv strachu na vieru v mýty. Mnohé práce však uvádzajú väčší záujem dievčat o biológiu ako u chlapcov (Gardner, 1975; Taber, 1991), a teda dievčatá by mali mať viac vedomostí a mali by menej veriť mýtom. Pravdepodobne strach je faktorom, ktorý ovplyvňuje vieru v mýty u žien.

Záver

Hady sú obávanou skupinou živočíchov, o ktorej ešte stále koluje množstvo nepravdivých mýtov a povier. V predloženom výskume sme potvrdili, že mýtom naďalej veria študenti strednej školy a rovnako aj dospelí ľudia resp. ženy s deťmi. Väčšina respondentov prejavuje z týchto živočíchov strach. Ukázalo sa, že mýtom, veria aj matky a práve ony by mali deťom ukázať, aké sú tieto tvory užitočné a čo je o nich pravda.

Preto práve škola by mala odbúravať pretrvávajúce mýty, povery a ukázať žiakom aké sú v skutočnosti tieto tvory. Učiteľia by mali poznať mylné predstavy o hadoch a mali by sa pokúsiť ich odstrániť, s cieľom lepšieho chápania prírody a živočíchov. Ukázalo sa, že práve ženy veria viac mýtom a poverám, preto by sa učiteľia biológie mali zamerať práve na ne. Strach u žien je pravdepodobne natoľko silným faktorom, ktorý vplýva aj na pretrvávanie mýtov. Učiteľ by sa nemal zameriavať len na opis stavby hada, ale na odstraňovanie mýtov a strachu z nich. Vzdelávanie na školách by malo naozaj viesť u študentov k rozlišovaniu reálnych a vymyslených predstáv. Určite zaujímavé by bolo urobiť tento výskum na základnej

škole s mladšími respondentmi, pretože práve oni majú menej skúsenosti a vedomosti o týchto tvoroch a sú viacej ovplyvnený rozprávkami a poverami.

Zoznam použitej literatúry:

ARRINDELL, W. A. et al. Phobic anxiety in 11 nations Part I: Dimensional constancy of the five-factor model. In *Behaviour Research & Therapy*. ISSN 0005-7967, 2003, vol. 41, no. 4, pp. 461–479.

CURTIS, V. – BIRAN, A. Dirt, Disgust and Disease is hygiene in our genes? In *Perspectives in Biology and Medicine*. ISSN 0031-5982, 2001, vol. 44, no. 1, pp. 17-31.

EAGLES, P. F. J. – MUFFITT, S. An analysis of children's attitudes toward animals. In *The Journal of Environmental Education*. ISSN 0095-8964, 1990, vol. 21, no. 3, pp. 41–44.

GARDNER, P. L. Attitudes to science: a review. In *Studies in Science Education*. 1975, vol. 2, no. 1, pp. 1-41.

KALTENBORN, B. P. – BJERKE, T. - NYAHONGO J. Living with problem animals: self-reported fear of potentially dangerous species in the Serengeti region, Tanzania. In *Human Dimensions of Wild life*. ISSN 1087-1209, 2006a, vol. 11, no. 6, pp. 397–409.

KALTENBORN, B.P. et al. Animal preferences and acceptability of wild life management actions around Serengeti National Park, Tanzania. In *Biodiversity and Conservation*. ISSN 0960-3115, 2006b, vol. 15, no. 14, pp. 4633-4649.

LINDEMANN–MATTHIES, P. 'Lovable' mammals and 'lifeless' plants: how children's interest in common local organisms can be enhanced through observation of nature. In *International Journal of Science Education*. ISSN 0950-0693, 2005, vol. 27, no. 6, pp. 655–677.

NUNNALLY, J. *Psychometric theory*. McGraw-Hill : New York, 1978. 701 s.

PROKOP, P. – FANČOVIČOVÁ, J. Perceived body condition is associated with fear of a large carnivore predator in humans. In *Annales Zoologici Fennici*. ISSN 003-455X, 2010, vol. 47, no. 6, pp. 417 – 425.

PROKOP, P. – ÖZEL, M. – UŞAK, M. Cross-cultural comparison of student attitudes toward snakes. In *Society and Animals*. ISSN 1063-1119, 2009, vol. 17, no. 3, pp. 224 – 240.

PROKOP, P. – UŞAK, M. – ERDOGAN, M. Good predators in bad stories: crosscultural comparison of children's attitudes toward wolves. In *Journal of Baltic Science Education*. ISSN 1648-3898, 2011, vol. 10, no. 4, pp. 229 – 242.

RØSKAFT, E. et al. Patterns of self-reported fear towards large carnivores among the Norwegian public. In *Evolution & Human Behavior*. ISSN 1090-5138, 2003, vol. 24, no. 3, pp. 184-198.

SCHLEGEL, J. – RUPF, R. Attitudes towards potential animal flagship species in nature conservation: A survey among students of different educational institutions. In *Journal for Nature Conservation*. ISSN 1617-138, 2010, vol. 18, no. 4, pp. 278–290.

TABER, K. S. Gender differences in science preferences on starting secondary school. In *Research in Science and Technological Education*. ISSN 0263-5143, 1991, vol. 9, no. 2, pp. 245-251.

WEIDENSAUL, S. *Hady sveta*. Bratislava : INA, spol s.r.o., 1997. 128 s. ISBN 80-8053-027-0.

Tabuľky a grafy

Tabuľka 1. Rozdelenie výrokov do dimenzií

Dimenzia	Výroky
Predstavy o hadoch	1, Had má telo slizké.
	3, Mláďatá jedovatých hadov sú jedovatejšie ako dospelé hady.
	6, Had cicia mlieko kravám.
	7, Had si dokáže zahryznúť do vlastného chvosta a zvinutý sa do kruhu a kotúľať z kopca.
	8, Samica hada chráni svoje mláďatá tak, že ich prehltnie.
	11, Hady vytvárajú páry na celý život a ak umrie jeden z páru, ten druhý ostane pri ňom a stráži ho.
	13, Hady sú pomstychtivé.
	14, Hady nevytvárajú páry na celý život.
	18, Hady majú v jazyku žihadlo.
	19, Jazyk hady používajú na zachytenie pachových látok z prostredia.
	20, Hady vydychujú jedové výpary, keď syčia.
	22, Existujú hady, ktoré dokážu plávať jed.
	23, Hady nemajú zvukovod.
	24, V Číne sa predáva lieh, v ktorom sú uložené hady ako liek proti všetkým chorobám.
	26, Ubitý had zahynie až po západe slnka.
	28, Hady dokážu korisť hypnotizovať pohľadom.
	30, Hady majú kožu suchú.
31, Kobra sa dokáže vlniť na zvuk pišťaly.	
33, Had sa musí skrútiť do kĺbka, aby mohol zaútočiť a uhryznúť človeka	
34, Had nedokáže cicat' mlieko kravám.	
Fyzická kondícia	2, Som fyzicky zdatný.
	5, Som fyzicky silnejší ako iní ľudia môjho pohlavia a veku.
	10, Dokážem behať dlho a bez prestávky.
	12, Viem byť fyzicky aktívny dlhšiu dobu a bez odychu.
	17, Nevieť či som dosť silný.
	21, Mám mohutnejšie svaly ako iní ľudia v mojom veku.
27, Nevieť, či mám dosť energie a sily.	
Odpor	4, Je mi odporné stáť vedľa človeka, ktorý smrdí.
	9, Je mi odporné si podať ruku s cudzím človekom.
	15, Je mi odporné šliapnúť do psieho výkalu.
	16, Je odporné vidieť plesne v chladničke.
	25, Je mi nepríjemné dotknúť sa krvi druhého človeka.
	29, Je mi odporné vidieť švába na podlahe.
32, Je mi nepríjemné sedieť vedľa niekoho, kto ma červené rany po tele alebo po rukách.	

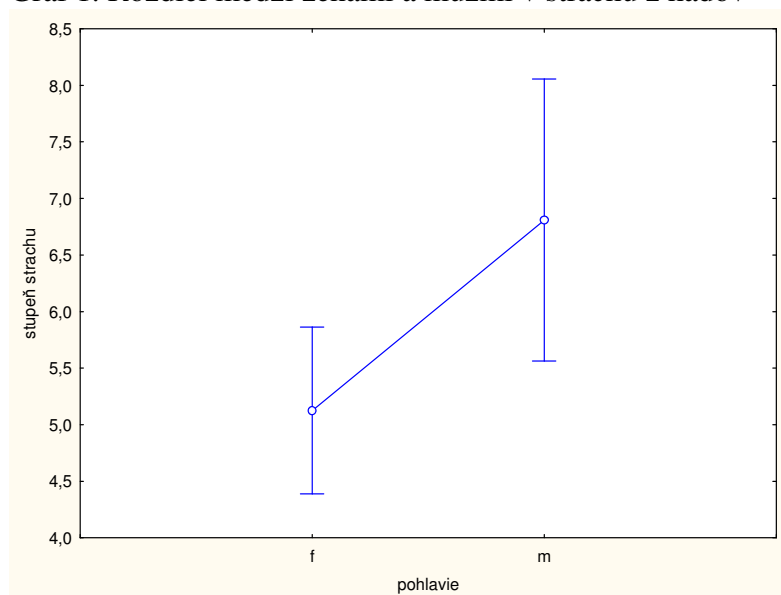
Tabuľka 2. Cronbachovo alfa jednotlivých dimenzií

Dimenzia	Počet položiek	Cronbachovo alfa
Predstavy o hadoch	20	0,7
Odpor	7	0,59
Fyzická kondícia	7	0,7

Tabuľka 3. Počet respondentov

	Počet respondentov
Ženy s deťmi	76
Dievčatá	80
Chlapci	26

Graf 1. Rozdiel medzi ženami a mužmi v strachu z hadov

Graf 2. Rozdiel medzi ženami a mužmi vo viere v mýty o hadoch

